

**GROWING COMMUNITY HEALTH
LITERACY THROUGH LIBRARIES: SHARING
GLOBAL PERSPECTIVES / EDITED ON BEHALF OF IFLA
BY PRUDENCE W DALRYMPLE AND BRIAN GALVIN.
BERLIN, BOSTON: DE GRUYTER SAUR, 2020.
(IFLA PUBLICATIONS; VOL. 168).
ISBN 978-3-11-036251-0**

Knjiga *Growing community health literacy through libraries: sharing global perspectives* izašla je 2020. godine kao 168. naslov u nizu IFLA Publications uz podršku IFLA-ine Sekcije za zdravlje i bioznanosti. Obuhvaća petnaest radova podijeljenih u četiri cjeline koji opisuju kako knjižnice i knjižničari, surađujući s nizom različitih partnera, od sveučilišta, bolnica, javno zdravstvenih ustanova, preko civilnog i javnog sektora, pomažu građanima razumjeti i upravljati svojim zdravljem kroz jačanje zdravstvene pismenosti. Svi radovi popraćeni su opsežnim popisima literature, a na kraju knjige nalaze se kratke radne biografije autora. Uvodnu riječ napisala je prof. emerita Jean P. Shipman.

U Predgovoru urednici opisuju kako je ideja za knjigu nastala još 2015. godine na IFLA-inom kongresu u Cape Townu, a kako izlazi u vremenu globalne pandemije bolesti COVID-19 koja izravno i neizravno dotiče sve ljude i sva društva na Zemlji, ističući važnost točnih, pravovremenih i provjerenih informacija. U mnoštvu različitih izvora informacija, kako navode urednici, „knjižnice su dugo vremena bile čuvari informacija, a knjižničari strastveni prvaci slobodnog pristupa informacijama u mnoštvu izvora“.

Prva cjelina naslova *Context* donosi četiri rada koji opisuju opće značajke termina zdravstvena pismenost i važnost suradnje različitih partnera i knjižnica u širenju provjerenih izvora informacija na tu temu. Prvi je rad uvodni esej u kojem američka autorica, ujedno i urednica knjige, Prudence W. Dalrymple, opisuje razvoj definicije zdravstvene pismenosti kroz pregled stručne literature u protekla dva desetljeća. Danas se ona smatra osnovnom komponentom u stvaranju i održavanju zdravog društva te važnom sastavnicom kako javnog zdravstva tako i kliničke medicine. Knjižnice kao informacijska središta mogu igrati važnu ulogu u razvoju i provođenju programa te izradi materijala koji zadovoljavaju potrebe lokalne zajednice za informacijama o zdravlju i liječenju. Drugi rad opisuje tri pristupa (*Disease-centered, Health-centered i Education-centered*) zdravstvene pi-

smenosti djece, adolescenata i njihovih roditelja, ističući kako edukacija započinje od najranije dobi u roditeljskom domu. Edukacija roditelja i njihova opća pismenost te stručnost učitelja u školama najbolji su načini da provjerene zdravstvene informacije postanu ključni dio odgoja i obrazovanja djece i mladih. Talijanski autori Cocchi, Mazzocut i Cipolat Mis ističu neodvojivost zdravstvene pismenosti od opće pismenosti te naglašavaju važnost suradnje knjižničara i stručnog medicinskog osoblja u oblikovanju i diseminaciji provjerenih informacija zainteresiranoj javnosti. Značajke medicine utemeljene na dokazima i uloga knjižničara u predstavljanju provjerenih stručnih informacija kako bi pacijenti odluke o svome zdravlju mogli temeljiti na znanstvenim dokazima tema je posljednjeg rada u prvome dijelu knjige, britanske autorice Caroline De Brún. U radu je predstavljen i okvir (*SCONUL framework*) temeljen na sedam koraka za pronalaženje relevantnih informacija i njihovo korištenje.

Druga cjelina – “Library Case Studies” – obuhvaća četiri studije slučaja.

Kolumbijska autorica Janneth Olarte-Ovalle opisuje ulogu medicinske knjižnice velike kliničke bolnice kod postupka dobivanja JCI-certifikata za zdravstvene ustanove. Medicinska knjižnica bila je u početku zadužena za izradu teorijskog modela i programa zdravstvene pismenosti nužnog u procesu akreditacije, a u kasnijoj fazi za izradu konkretnih materijala i osmišljavanje aktivnosti i kampanja usmjerenih prema pacijentima i boljem razumijevanju njihove bolesti, bolničkih pretraga, lijekova i liječenja. Grupa autora opisala je četiri primjera dobre prakse australskih bolnica: brošure *Health topics for children* dijelile su se na pedijatrijskim odjelima bolnice u Brisbaneu; u zdravstvenim centrima i bolnicama jugoistočnog Queenslanda održavala su se predavanja o javnozdravstvenim temama “Twilight talks” i dijelili su se preporučni popisi literature o određenim temama važnim za poboljšanje mentalnog zdravlja – “Words for wellbeing”; Health literacy champions” program je osposobljavanja predstavnika korisnika (pacijenata) u Sveučilišnoj bolnici Viktorija kojim su stekli znanja o zagovaranju i promicanju zdravstvene pismenosti unutar organizacije i u svojim lokalnim zajednicama.

Rezultati istraživanja provedenog u Irskoj, opisani u sljedećem radu, naglašavaju važnost suradnje znanstvenih medicinskih knjižnica i liječnika opće prakse u diseminaciji provjerenih zdravstvenih informacija široj javnosti. Iskustva iz Ugande o suradnji visokoškolskih knjižničara i medicinskih stručnjaka opisuje autorica posljednjeg rada u ovome dijelu, Maria G. N. Musoke, prva žena u Ugandi s doktoratom u polju informacijskih znanosti i prva predsjednica IFLA-ine Sekcije za zdravlje i bio znanosti iz područja supsaharske Afrike.

Šest članaka okupljenih u trećem dijelu knjige naziva “Collaboration and partnerships” opisuju suradničke modele na zajedničkim projektima lokalne zajednice, javnog sektora, profesionalaca iz raznih polja i narodnih knjižnica u području promicanja zdravstvene pismenosti. McClintock opisuje prilagodbu filadelfijske mreže narodnih knjižnica potrebama zajednice za informiranjem o javnozdrav-

stvenim temama. Hrvatsko iskustvo o posebnim programima popularizacije javnozdravstvenih tema za razne dobne skupine u knjižnici u Koprivnici opisala je Dijana Sabolović-Krajina. Međusektorska suradnja (okoliš, poljoprivreda, veterinarstvo, javno zdravstvo, knjižnice) na programima opismenjavanja opisana je u radu turske autorice Hatice Inci Önal. Američka autorica Lesley Farmer napisala je zanimljiv rad o posrednicima (engl. *mediary*) i prenositeljima informacija (engl. *intermediary*) kojima se obraćamo kada tražimo određene informacije. Posrednici su najčešće pouzdane osobe, stručnjaci ili laici, iz neposrednog okruženja kojima vjerujemo. Uloga knjižničara, koji su i sami posrednici, jest da surađuju, obučavaju i podupiru ostale posrednike kako bi mogli prepoznati i razumjeti potrebe za zdravstvenim informacijama i procijeniti vrijednost različitih izvora informacija te tako pomoći onima kojima su te informacije potrebne. Grupa autorica opisala je program zdravstvenog opismenjavanja afričkih i azijskih izbjeglica naseljenih u Anchorageu na Aljasci. Program suradnje visokoškolskih medicinskih znanstvenih knjižnica s organizacijama lokalnog i regionalnog civilnog i javnog sektora na nizu projekata u Virginiji, SAD opisala je Lydia Witman. Na kraju rada nalaze se vrijedni dodaci sa savjetima i primjerima za procjenu učinka provedenih aktivnosti.

Posljednja cjelina naziva "Looking Ahead: new horizons" sadrži rad drugog urednika Briana Galvina u suautorstvu s Caitrion Lee. Pregled je to i analiza niza istraživačkih radova u više baza podataka na temu zdravstvene pismenosti. Rezultati irskih autora pokazuju kako je indeksiran vrlo mali broj radova knjižničara koji opisuju ishode zdravstvenog opismenjavanja. Galvin i Lee nadalje navode, kako je jedan od razloga i relativno kratko vrijeme, svega dva desetljeća, od prepoznavanja termina i potrebe za razvojem programa šireg zdravstvenog opismenjavanja do razumijevanja važnosti provjerenih zdravstvenih informacija u provođenju javnozdravstvenih politika. Smatraju kako knjižnice sa svojim stručnim osobljem mogu igrati ključnu ulogu u širenju korpusa znanja o zdravstvenoj pismenosti.

Ira Tuzlančić
ira.tuzlancic@kgz.hr